

ОСНОВНІ НАПРЯМКИ ПРИЗУПИНЕННЯ ТА ЗМЕНШЕННЯ ТЕМПІВ РОЗВИТКУ ІНФЛЯЦІЙНИХ ПРОЦЕСІВ

А.В.Бурковська, кандидат економічних наук

І.Д.Бурковський, кандидат технічних наук, доцент
Миколаївський державний аграрний університет

Розглянуто найбільш суттєві основні напрямки призупинення та зменшення темпів інфляції в економіці взагалі та її АПК – зокрема. При цьому широко висвітлено досвід розвинених країн світу, який рекомендовано використовувати і в Україні.

Як показує досвід нашої, а також інших країн, перехід на ринкові відносини супроводжується швидким зростанням цін та посиленням дії інфляційних чинників. У **2007** році інфляція в Україні становила **16,6%**. Досить високими темпи інфляції є і у **2008** році. Це стосується як України у цілому, так і Миколаївської області зокрема. Миколаївщина за рівнем індексу споживчих цін, що дорівнює **114,4%** [1], знаходиться на сьомому місці серед областей України. За прогнозами Світового банку на **2009** рік рівень інфляції в Україні становитиме **8,3%**, а в **2010** р. – **7,4%** [2], тобто має зменшуватися, на що хотілося б надіятися.

Проблемі розвитку інфляційних процесів в економіці взагалі і в АПК – зокрема присвячено науковій праці значної кількості вчених, серед яких: Гальчинський А., Геєць В., Івасів Б., Кейнс Дж., Лагутін В., Ларіонова К., Мельник О., Михайловська І., Пинзеник В., Щетинін А. та ін. Однак, не зважаючи на це, деякі питання, у тому числі і стосовно напрямків зменшення інфляції, все ж залишаються не до кінця вивченими. Саме розгляд останніх і є метою даної статті.

У розвинених країнах світу використовується цілий арсенал заходів щодо боротьби з інфляцією. До основних складових останнього належать:

- гасіння інфляційних очікувань (насамперед – адаптивних цінових), метою якого є подолання страху суб'єктів економічної системи перед знеціненням заощаджень;

- скорочення бюджетного дефіциту через збільшення доходів і зменшення видатків держави. Оскільки посилення податкового пресу може принести лише миттєвий антидефіцитний результат, сучасна податкова система має розвиватися в бік лібералізації та зниження ставок. Правильна політика уряду полягає в тому, щоб зменшити видатки із державної скарбниці;
- зведення до мінімуму впливу на національну економіку зовнішніх інфляційних імпульсів (особливо – тих, що пов'язані з переміщеннями через кордони спекулятивних капіталів). Якщо сальдо платіжного балансу позитивне, то в країні має місце чистий приплив капіталів з-за кордону (у банківську систему та позики, які бере уряд за кордоном). Інфляційні ефекти можна зняти за допомогою національного банку, який має розширити обсяг продажу державних цінних паперів (для того, щоб зменшити збільшену грошову масу і переправити певну її частину в централізовані резерви);
- введення жорстких лімітів на щорічні прирости грошової маси, яких потрібно дотримуватися протягом тривалого часу (за допомогою політики облікової ставки, норми обов'язкових резервів і операцій на відкритому ринку);
- тактична державна підтримка підвищення ступеня товарності народного господарства (пільгове оподаткування підприємств, що організують вільний продаж побічних продуктів виробництва і послуг, які не потребують значних додаткових витрат і сприяють приросту пропозиції та припиненню інфляційних процесів; продумане продовження приватизації державної власності, яке сприяє розв'язанню проблеми дефіциту і відволікає частину інфляційного попиту);
- посилений тимчасовий імпорт споживчих товарів і часткова реалізація державних стратегічних запасів;
- заохочення коштів населення завдяки: високим відсоткам за державними облігаціями та строковими вкладом

ми, поширенню акціонерних форм власності, перспективам вкладення грошей у нерухоме майно.

Наведену низку заходів, що застосовуються у розвинених країнах світу для зменшення темпів інфляції, необхідно запровадити і в Україні. При цьому важливу роль у стабілізації економічної ситуації та приборканні інфляції повинна відігравати держава. Серед основних стабілізуючих її заходів мають бути: удосконалення оподаткування (зниження податків і посилення їх ролі у стимулюванні виробництва; обмеження бартерних операцій; розвиток ринку цінних паперів; запровадження комерційних платіжних інструментів (чеків та векселів); відмова Національного банку від прямого кредитування бюджетного дефіциту та підприємств-банкрутів.

Втілення в життя антиінфляційної політики вимагає від уряду розроблення відповідної програми, важливою частиною якої є встановлення кількісних показників, що визначають її кінцеві результати. До них належать: темп інфляції, індекси споживчих та оптових цін, грошова маса в обігу, розміри державних видатків тощо. Вибір тих чи інших шляхів антиінфляційної політики обумовлюється впливом багатьох факторів, серед яких: характер інфляційних процесів; загальногосподарська кон'юнктура і політичні аспекти. Причому, напрями подолання інфляції мають бути адекватними факторам, що її викликали.

До термінових заходів подолання сучасних негативних інфляційних тенденцій, на нашу думку, слід віднести:

- формування державних запасів бензину, цукру та деяких інших товарів для оперативної реакції на ринкові коливання цін;
- здійснення „стерилізації” надлишку грошей через інструменти Національного банку і уряду;
- обмеження зовнішніх запозичень уряду і проведення адекватної тарифної політики;
- створення в аграрному секторі системи належної оптової торгівлі;
- перехід до монетарної політики під заплановану інфляцію (таргетування).

Система інфляційного таргетування застосовується в більшості розвинених країн світу з 1989 року. Основна перевага інфляційного таргетування полягає в тому, що шляхом підвищення довіри суспільства, бізнесу до монетарної політики центробанку знижується рівень інфляційних очікувань і як результат – ступінь інфляції. Саме інфляційне таргетування є певним каталізатором позитивних змін в економіці. Разом з тим слід мати на увазі, що інфляційне таргетування повинно супроводжуватися відповідними кроками з прискорення структурних змін, удосконалення фіскальної та бюджетної політики, розробки і впровадження соціальних програм. Без цього розраховувати на досягнення бажаного результату від інфляційного таргетування практично неможливо.

Щоб запровадити режим інфляційного таргетування, необхідно насамперед законодавчо затвердити узгоджений усіма зацікавленими сторонами рівень інфляції на довгостроковий період та налагодити конструктивний діалог уряду і центробанку із суспільством. Інфляційне таргетування це механізм проведення владою відповідних реформ, які дають змогу у відносно короткі строки посилити довіру до національної валюти, банківської системи країни та знизити інфляцію. Оскільки країни, що працюють за інфляційним таргетуванням, мають вищі темпи економічного зростання, його доцільно запровадити і в Україні.

Уряд зобов'язаний ліквідувати надлишкові витрати. Він може досягти цього, головним чином, через скорочення власних видатків. Уряду перш за все слід забезпечити належне фінансове управління, дотримуватися абсолютно жорсткої дисципліни виконання бюджету [3].

Ми підтримуємо думку д.е.н., професора В.Лагутіна [4], який запропонував, щоб при плануванні бюджету застосовувати замість індексу споживчих цін, зокрема, показник базової інфляції, а також оцінювати плановий показник інфляції у взаємозв'язку із обмінним курсом гривні.

Нацбанк має дотримуватися своєї пріоритетної лінії – формування впевненості громадян України в тому, що саме

він залишається стійким прихильником цінової стабільності в державі. Звичайно ж, оскільки у країні інфляційні процеси розвивалися вже досить тривалий час, то їх згасити нелегко. Потрібні додаткові зусилля, щоб уникнути подальшого розкручування інфляції.

У процесі розвитку економіки ступінь державного втручання, а у рамках останнього – вибір адекватної макроекономічної політики, що дозволяє запобігти зростанню інфляції, має особливе значення. Жодна з відомих нині ринкових економічних систем не функціонує стихійно. Всі вони є об'єктами державного регулювання. Причому, напрямок й форми державного втручання мають змінюватися відповідно до ситуації, що склалася в економічній системі. Маніпулювання податками й розмірами видатків з бюджету, контроль за цінами – головні інструменти, за допомогою яких уряд може сприяти зменшенню інфляції.

На нашу думку, антиінфляційні заходи повинні концентруватися насамперед на усуненні передумов виникнення цінового тиску. При цьому слід мати на увазі, що показники інфляції на конкретний і майбутні (хоча б на три) роки мають бути достатньо достовірними, оскільки нереалістичні оцінки породжують недовіру суспільства і підвищують інфляційні очікування. Нашій країні необхідно здійснювати систему відповідних заходів щодо зменшення інфляції, у тому числі координацію грошово-кредитної та бюджетної політики. Для чого потрібні надійні механізми та чітка взаємодія Кабінету Міністрів і Національного банку.

ЛІТЕРАТУРА

1. По итогам первого полугодия Николаевщина на 5-м месте в Украине // Вестник Прибужья. – 2008. - № 34. – С.2.
2. Инфляция в Украине // Южная правда. – 2007. - № 128. – С.2.
3. В центрі уваги – конституційна реформа та інфляція. Урядовий кур'єр. – 2008. - № 47. – С.2.
4. Гафінчук Т. Бюджет – 2008: науковий супровід триває / Тетяна Гафінчук // Урядовий кур'єр. – 2008. - № 20. – С.7.